

PERTTI
SALOHEIMO

MEREN JA
TULIVUOREN
VÄLISSÄ

WSOY

MEREN JA
TULIVUOREN
VÄLISSÄ

PERTTI SALOHEIMO

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Kiitokset

WSOY:n kirjallisuussäätiö sekä
Janne Granroth, Jani Järvi, Jyrki Kiiskinen, Aleksanteri Kovalainen,
Ranya Paasonen ja Kriittisen korkeakoulun kirjoittajakoulun lauantain
jatkoryhmä 2019–2020, Ari Puolakoski, Mikko Rouhiainen,
Roosa Saloheimo ja Riikka Tolsa-Saloheimo

© PERTTI SALOHEIMO JA WSOY 2022

ISBN 978-951-0-47147-0

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

PAINETTU EU:SSA

*None can reply – all seems eternal now.
The wilderness has a mysterious tongue
Which teaches awful doubt, or faith so mild.*

PERCY BYSSHE SHELLEY

Mont Blanc: Lines Written in the Vale of Chamouni

- Oletko se sinä, Maria?
  - Etkö tunne minua?
  - Milloin viimeksi kävit luonani?
  - Olen monta kertaa toivonut näkeväni sinut, mutta olet ollut poissa.
    - Olet yhtä kaunis kuin aina, vaikka jotenkin erilainen.
    - Et ole koskaan aikaisemmin sanonut minua kauniiksi, vaikka moni muu on. Vain sinulta se ei tunnu tungettelevalta. Miksi sanot sen nyt?
      - En osannut odottaa sinua, mutta nyt huomaan kaivanneeni sinua.
        - En tiennyt, mitä merkitsin sinulle – ja mitä sinä merkitsit minulle.
          - Mitä ajattelet nyt?
          - Harva on huomannut, että ylipäättään ajattelen. Sinä olet poikkeus.
            - Pidin sinusta heti.
            - Aluksi olit kyllä välinpitämätön. Pelkäsin, että pitäisit minua kiusankappaleena tai vain eläintesi hoitajana, tyttöinä joka kyselee liikaa.

- En ollut tottunut ihmisten seuraan.
- Entä nyt, oletko yksinäinen?
- Ei minulta puutu mitään.
- Mitä olet tehnyt?

OSA I

SAAPUMISPÄIVÄNI OLI KIRKAS, ja ennen lentoveeneen laskeutumista minun oli mahdollista nähdä elävä yleiskuva tästä seudusta, johon olin tietenkin jo aikaisemmin perehtynyt karttojen avulla. Pieni kaupunki on ahtautunut valtameren ja ammoin sammuneen jyrkän tulivuoren väliin. Se levittäytyy pitkin rannikkoa kapeana nauhana, ja joitakin rönsyjä nousee kohti tulivuoren rinnettä. Vähän sivummalla tulivuoresta erkanevalla harjanteella näytti olevan jotkin rauniot. Tulivuorta ympäröi tiheä sademetsä, joka rajautuu kaupungin ulommaisiin taloihin, mutta metsän toista reunaa ei katseeni tavoittanut.

Meri kaupungin edustalla näkyi syvän ultramariinin sinisenä. Tulivuoren jyrkkä rinne jatkuu myös merenpinnan alla ja muodostaa rotkomaisen syvänteen, joka

oli aikaisemmin vilkas merentutkimuksen kohde, mutta syystä tai toisesta Akatemia keskeytti merentutkimuslinjan kokonaan.

Kaupungin satamassa en nähnyt mitään kalastusvenettä suurempaa, mutta vähän etäämmällä kaupungista huomasin rannassa ruosteenruskean laivanrungon. Sen keula oli hiekassa mutta perä vedessä, aivan kuin se olisi ajettu siihen tarkoituksella.

Lentoveneen kaartaessa alemmaksi näin vilauksen tulivuoren kraatterin mustasta kidasta ja pystyin myös erottamaan yksittäisiä pieniä taloja hajallaan tulivuoren rinteillä. Yksi niistä oli tämä minun taloni.

Kapteeni liu'utti lentoveneensä pehmeästi meren pintaan. En edes huomannut, milloin kone kosketti vettä. Näin vain meren kiitävän vieressäni ikkunan ulkopuolella, ja sitten vauhti alkoi hiljentyä. Kiito vaihtui kevyeen keinutukseen, ja kapteeni ohjasi meidät kaupungin lentosataman laituriin. Kun hän sammutti moottorit, huomasin, kuinka kova niiden ääni oli ollut ja kuinka hiljaista yhtäkkiä oli.

Nousin laiturille, joka oli kymmeniä metrejä pitkä. Sen tyvipäässä levittäytyi ilmasta näkemäni kaupunki. Useimmat talot olivat valkoisiksi rapattuja ja matalia,

mutta jokunen kolmikerroksinenkin erottui taaempana. Kaikissa oli samanvärinen, oranssiin vivahtava tiilikatto. Rannassa näytti olevan pieni kahvila tai baari, jonka pöytiä varjosti muutama puu.

Rannan ihailemiseni keskeytti tummapiirteinen ja viiksekäs, koppalakkipäinen mies, joka esittäytyi kaupungin poliisipäälliköksi. Hän halusi nähdä paperini, ja heti siinä laiturilla minun piti kaivaa salkusta passini, saatekirjeeni Akatemialta ja tutkimuslupani. Mies murisi niille jotakin ja päänsä heilautuksella komensi minut seuraamaan laiturin tyvessä tönöttävään pieneen koppiin. Siellä hän meni pöydän taakse ja leimaili papereitani pitkän tovin. Lopuksi kuitenkin neuvoi minut erään naisen taloon muutaman korttelin päähän satamasta, ja häneltä sain sitten vuokrata tämän talon tukikohdakseni tuleviksi kuukausiksi.

Martha – se on hänen nimensä – tiesi heti, että poliisipäällikkö oli neuvonut minut hänen luokseen. Naisen äänessä oli jokin erikoinen sävy, jota en osannut tulkita. Muuten hän teki asiallisen ja sangen määrätietoisen vaikutelman, ja arvioin hänet kymmenisen vuotta itseäni vanhemmaksi. Sovimme vuokrasta, ja koska en halua kuluttaa aikaani taloudenpitoon vaan keskittyä

täysipainoisesti tutkimustyöhön, sovin myös, että hän huolehtisi säännöllisesti talon siisteydestä ja ruokaostoksistani. Koetin tinkiä mutta en onnistunut siinä kovinkaan hyvin, ja minua hieman huolettaa, kuinka moneksi kuukaudeksi tutkimusmäärärahani riittävät.

Nyt istun taloni kuistilla. Ilta on lämmin. Ilmassa on vielä päättyvän sadekauden kosteutta, ja vehreä luonto vain odottaa, että selvitän sen salaisuudet. Tälle eristyksissä olevalle seudulle on syystä tai toisesta kehittynyt hyvin omintakeinen lajisto, ja minun tehtäväni on ottaa siitä selvää. Tämä on hyvä alku itsenäiselle luonnontutkijan uralleni, ja jos onnistun täällä, olen varmasti professori ennen kuin täytän neljäkymmentä.

Koko eilinen ja tämä päivä menivät asioita järjestellessä, mutta tästedes aion kirjoittaa joka päivä. Kun palaan täältä, saat lukea päiväkirjani. Mutta nyt lope-
tan, koska yö on pimentynyt ja huomennakin on paljon tehtävää. Odotan varusteideni saapuvan laivalla parin päivän sisällä.

LAIVA EI SAAPUNUT tänäänkään. Päivä ei kuitenkaan mennyt hukkaan, sillä talo vaati melkoisesti siistimistä. Suurimmasta huoneesta, josta teen laboratorioni, heitin yhtä korkeaa jakkaraa lukuun ottamatta kaikki vanhat kalusteet ulos. Tarvitsen tukevat ja käytännölliset, työhöni sopivat kalusteet, ja niitä rakentamaan sain värähtyä paikallisen puusepän.

Hänen värväämisensä ei kylläkään ollut kovin helppoa. Toisin kuin nähtävästi kaikki muut ihmiset täällä, hän on tavattoman vähäpuheinen. Selitin hänelle, mitä toivoin hänen tulevaan laboratoriooni rakentavan: keskelle lattiaa suuren pöydän ja sen keskelle korotetun hyllyn ja vielä tukevat hyllyt kiertämään kaikkia seiniä. Vaikka kävimme kaikki asiat tarkasti läpi, keskustelun päätyttyä minulle jäi epävarma tunne. En lopulta ollut varma, olimmeko oikeastaan sopineet mistään.

Laboratoriohuoneen lisäksi talossa on vain kaksi pientä huonetta: jonkinlainen keittiö ja sen takana pieni makuukamari. Vaikka talo on hyvin vaatimaton, pientä ylellisyyden tuntua tuo koko etuseinän mittainen kuisti, jota talon katto ulottuu varjostamaan. Kuisti katsoo kaupungin suuntaan, länteen – ilta-auringon puolelle, vaikka en uskokaan, että minulla tulee olemaan aikaa ihaillla auringonlaskuja.

Talo sijaitsee tulivuoren alarinteellä kaupungin ulkopuolella, mikä on hyvä. Tie tulee vain talolle eikä jatku minnekään, joten ohikulkijoitakaan ei ole. Haluan kyllä tutustua paikalliseen väkeen, kuten puuseppään, sen verran kuin on tarpeellista, mutta enemmän minua kiinnostaa, mitä tulivuoren rinteitä peittävä sankka metsä kätkee sisäänsä. Talon ympärille on raivattu hyvän kokoinen aukio, mutta sen reunoilla odottaa sademetsän tiheä seinä.

Puusepältä olen ymmärtänyt, että kaupunkilaiset pitävät talon sijaintia vaarallisena, koska uskovat tulivuoren purkautuvan pian. Mitään geologista näyttöä siitä ei kuitenkaan ole. Mutta mitä vähemmän kukaan tulee häiritsemään työtäni, sen tyytyväisempi olen.

EILEN SAIN VIHDOIN tiedon, että laboratoriolaitteistoani ja loppuja matkatavaroitani kuljettava laiva saapuisi satamaan tänään, ja puuseppäkin on saanut työnsä talossa valmiiksi. Tulin satamaan heti auringon noustua, ja laiva olikin jo asettunut laituriin. Olisin halunnut mennä henkilökohtaisesti valvomaan matka-arkkujeni purkamista ruumasta, mutta minua ei päästetty lastauslaiturille ahtaajien ja nosturien joukkoon. Ilmoittivat, että saisin tavarani vasta myöhään iltapäivällä. Istun lentosatamalaiturin lähellä olevassa kahvilassa, jonka ulkopöydästä näen, kuinka lastia puretaan.

Muita laivoja ei satamassa vielääkään ole. Syvänmerentutkijoiden aikaan tämä on ollut vilkas merikaupunki, mutta sittemmin laivaliikenne on hiipunut ja samalla koko kaupunki. Silti satamassa riittää elämää. Kalastajat,

jotka olivat lähteneet merelle jo ennen auringonlaskua, palailevat. Mustekalojen lonkeroita roikkuu heidän saalista täynnä olevien veneidensä laidoilta. Minua kiinnostaisi mennä tutkimaan heidän lastejaan, mutta meren eläimistö ei kuulu tutkimussuunnitelmaani.

Rantakatua pitkin kulkee kaiken värisiä, äänekäästi ja käsiään heiluttaen puhuvia ihmisiä. Miehiä ja naisia piipahtelee kahvilassa juomassa mikroskooppisen kokoisen kahvikupillisen. Jotkut viiptyvät pitempään, ja silloin kahvikupit muuttuvat viinilasilliseksi tai pikkuruiseksi lasiksi paikallista viinaa.

Aamupäivän kuluessa olen maistanut sekä kahvia että viinaa mutta olen päätenyt viiniin. Sen maku on melko ohut ja hieman hapan, mikä sopii tähän ilmastoon. Päivän kumentuessa kahvilan pöydät yhtäkkiä tyhjenivät, ja minä jäin yksin. Tarjoilija ihmetteli, aionko tosiaankin jäädä tähän istumaan päivän kuumimmaksi ajaksi, mutta ei minun kannattanut kesken päivän talollenikaan palata – vaikka laivan purkamisenkin tietysti keskeytettiin keskipäivän tunneiksi. Ennen kuin sulki kahvilansa ovet ja ikkunaluukut, tarjoilija kuitenkin ystävällisesti täytti viinilasini ja toi karahvillisen vettä. Nyt sitten odottelen tässä pöydässäni, jota leveäoksai-

nen puu onneksi hieman varjostaa. Mitään muuta ei kuulu kuin että korvani soivat. Ehkä lentovenekyydin jäljiltä, tai sitten kuumuuden takia.

VARUSTEENI – tai se mitä niistä on jäljellä – ovat vihdoin perillä talossani. Olen purkanut laatikoita ja laskenut tappioita: ainakin kolmasosa tutkimusvälineistäni on rikkoutunut. Särkyivätkö ne jo laivassa vai vasta satamasta tuotaessa? Sain niille kuljetuksen häkäpönttökäyttöisellä kuorma-autolla, kun parempaakaan ei tässä kaupungissa ole tarjolla. Tie on todella surkeassa kunnossa. Sadekautena se oli pehmentynyt mudaksi ja painunut syville urille, ja sateiden lakattua urat ovat kovettuneet lujiksi kuin sementti. Niissä kuorma-auto sitten ryskyi ja pomppi rinnettä ylös, tuskin siinä oli jousia lainkaan.

Hyvä etten itse pudonnut kyydistä, mutta instrumenttieni puolesta pelkäsin pahinta – enkä ollut pelännyt turhaan. Jotenkin näistä rippeistä on koottava ehjäksi

jääneet ja improvisoitava, että saan kokoon edes joitakin tuloksia Akatemialle esitettäväksi. Toinen mikroskooppi näyttää säilyneen.

OLEN KÄYTTÄNYT viime päivät laboratorioni järjestämiseen. Korjasin välineistäni ne, jotka voin. Kaupungissa rannasta päin toisen ja kolmannen kadun välissä on tori, jolla myydään melkein mitä vain, mutta sellaista en juuri löytänyt, mistä olisi ollut minulle hyötyä. Näyttää siltä, että jos jollakulla vain on jotakin, mitä hän voisi myydä, hän menee torille.

Osalla kauppiaista on pöytäkin, mutta monet myyvät tavaroitaan huopien päältä. Keitettyjä kananmunia, paahdettuja maissintähkiä ja muuta pikkusyötävää. Yhdellä laidalla vanhoja vaatteita ja kenkiä – myös hevosenkenkiä ja muita hevostarvikkeita. Vastakkaiselle laidalle näyttivät keskittyneen kaikenlaisen rautatavaran kauppiaat: ruuveja, muttereita, rautalankaa, pieniä koneenosia, liittimiä ja venttiileitä, jopa valtavia,

enemmän tai vähemmän ruosteisia peltilevyjä. Näin myös vanhanaikaisen mikroskoopin ja innostuin, mutta lähemmin tarkasteltuna siitä oli vain runko jäljellä: okulaarit ja linssit puuttuivat ja peilikin oli irti.

Ehkä löydän vielä oikean rautakaupan, mutta kovin paljon korvaavia tarvikkeita en taida tästä kaupungista saada. Joudun siis työskentelemään sangen puutteellisilla välineillä, mutta onhan minulla jäljellä silmät ja kädet, paperia ja kynät, skalpellit, atulat ja paljon muuta, mitä tarvitsen eläinten preparaamiseen. Näytteiden säilyttämiseen tarvitsen runsaasti spriitä, ja sitä kaupungista kyllä saa.

MEREN JA TULIVUOREN VÄLISSÄ

kertoo syrjäiseen kaupunkiin saapuvasta luonnontutkijasta, jonka määrä selvittää alueen omintakeista eläimistöä ja kasvistoa.

Vuokraamaltaan talolta hän tekee tutkimusretkiä viidaktoon ja kerää tutkimusmateriaalia. Hänen on vaikea luoda suhteita paikallisiin ihmisiin, ja tutkimuslöydöksetkin käyvät yhä oudommiksi. Kun viidakkopolulta löytyy päätön sotilas, alkaa verkko luonnontutkijan ympärillä kiristyä.

PERTTI SALOHEIMON runollinen pienoisoromaani sekoittaa seikkailukirjallisuuden piirteitä maagiseen realismiin ja pohtii luonnontieteellisen maailmannäkemyksen rajoja.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-47147-0